

Forskningsfrihed, armslængde og transparens i forskningssamarbejder med eksterne parter, hvor AU offentliggør produktet

Mange forskere har efterspurgt en samlet oversigt over reglerne for forskningssamarbejder på ST. Her er derfor samlet en række konkrete retningslinjer, som gælder for forskningssamarbejder med eksterne parter, eksempelvis interesseorganisationer og virksomheder, og hvor produktet offentliggøres af AU.

Retningslinjerne gælder ved gennemførelse af projekter, som AU har en forskningsmæssig interesse i og, og hvor resultaterne af projektet offentliggøres i form af rapporter, synteser, hvidbøger og lignende (herefter kaldet produktet). Institutleder/centerleder træffer afgørelse om, hvorvidt projektet har en forskningsmæssig interesse for AU, der berettiger til, at AU medfinansierer projektet som tilskudsfinansieret forskning.

Samarbejdsprojekter, hvor AU har en forskningsmæssig interesse i at samarbejde med eksterne om opgaveløsningen og publicerer peer reviewede artikler i videnskabelig tidsskrifter, er ikke omfattet af nærværende retningslinjer.

Retningslinjerne gælder ikke for rekvireret forskning (IV). Ligeledes gælder retningslinjerne ikke for forskningsbaseret myndighedsrådgivning (rådgivning af myndigheder, erhverv o. lign.), som har sit eget regelsæt.

Principper skal være anvendelige

Principperne om forskningsintegritet og ansvarlig forskningspraksis, om forskningsfrihed og armslængdeprincip og om ansvarlighed og transparens er altafgørende for AU. Principperne er beskrevet i en række dokumenter, der ligger på AU's website og på internettet (se links til sidst i dokumentet). Målet med dette dokument er at gøre principperne anvendelige i hverdagen og give anvisninger til, hvor du kan søge hjælp.

Hvis du som forsker føler dig presset på din forskningsfrihed eller føler dig udfordret på armslængdeprincippet, så tøv ikke med at kontakte din foresatte eller rådgiverne om forskningsintegritet. Nederst i dokumentet er samlet en række kontakter, der kan hjælpe dig.

I et samarbejde med eksterne parter betyder armslængdeprincippet, at du skal holde dig forskningsmæssigt og formidlingsmæssigt uafhængig af eksterne parters afgørende påvirkning – der må ikke kunne sås tvivl om, at du har det sidste ord. Det er gennemgående for nedenstående, at denne uafhængighed skal være utvetydig og klart beskrevet. Med en klar deklaration af samarbejdet hele vejen igennem er der vide rammer for at samarbejde med eksterne parter, så længe din forskningsintegritet og –frihed er intakt.

Er du også ansat ved en ekstern part ved siden af din ansættelse som forsker, eller har du dit eget firma, er det dit ansvar, at der ikke opstår habilitetsproblemer, og din delte rolle skal beskrives klart i projektet.

1. Indgåelse af kontrakt/samarbejdsaftale om opgaven, herunder finansiering

Ved enhver forskningsopgave skal samarbejdet med eksterne parter skal være beskrevet i en kontrakt, som TTO har en standard for. Kontrakten skal være entydig og dækkende og sikre en klar aftale mellem AU og den eksterne part om forskningsopgaven. Rollefordelingen skal være velbeskrevet, og AU's forsker skal have ret til at publicere egne resultater, ligesom immaterielle rettigheder til resultater, der bliver genereret af AU i projektet, skal tilfalde universitetet. Kontrakten og kommunikationen med den eksterne part op til kontraktindgåelsen skal journaliseres. Eventuelle ændringer i kontrakten skal ske i enighed, og al korrespondance om ændringerne skal journaliseres sammen med kontrakten.

- ? Findes der en standardkontrakt?
(Ja, TTO udarbejder standardformuleringer til en kontrakt)
- ? Hvad skal kontrakten indeholde?
(Som minimum titel, parternes interesser i samarbejdet, dato for opstart, økonomi, timetal, timesats, overheadsats, beskrivelse af opgaven og parternes bidrag, organisering af opgaven [projektleder, følge/styregruppe, rollefordeling etc.], aftale om offentliggørelse og dennes form, herunder principper for forfatterskaber, bidragsydere og presse, kvalitetssikringsprocedure og evt. ekstern høring. Det fremgår af standardkontrakten; TTO verificerer, at alt er med)
- ? Er en bevillingsskrivelse fra en ekstern part nok?
(Nej, der skal laves en kontrakt med underskrift af begge parter. Det er alene ved bevillinger, hvor der kun skal rapporteres om bevillingens anvendelse, at en bevillingsskrivelse er tilstrækkeligt, jf. AU' delegationsbestemmelser)
- ? Hvordan skal det fremgå, hvis den eksterne part (med)finansierer opgaven?
(Det skal fremgå kontrakten, hvor meget og til hvilket formål, den eksterne part finansierer opgaven. Det skal også fremgå af produktet)
- ? Hvem skal lave kontrakten? (Det skal TTO på baggrund af dine oplysninger)
- ? Hvem kan hjælpe med at udfylde kontrakten?
(En af instituttet udpeget person, fx institutleder/centerleder, sektionsleder, kan hjælpe dig med de oplysninger, TTO skal have til kontrakten)
- ? Skal jeg selv udforme kontrakten?
(Nej, det skal TTO. Se herover, hvem der kan hjælpe dig med de rette oplysninger)
- ? Hvem skal godkende og underskrive kontrakten? (Din institutleder/centerleder)
- ? Betragtes samarbejde med forskere fra et andet universitet eller forskningsinstitution også som samarbejde med eksterne parter?
(Nej, nærværende gælder for samarbejde med virksomheder og interesseorganisationer, men der bør i alle tilfælde være en kontrakt, der klart beskriver rollefordeling mm.)
- ? Hvad gør jeg med persondata og GDPR? (Spørg TTO)
- ? Kan jeg lave en fælles vidensyntese med en virksomhed?
(Ja, du kan som forsker udarbejde en fælles vidensyntese med en virksomhed, men du skal være opmærksom ved publikation: Hvis produktet skal kunne publiceres som en AU-rapport, så skal det klart fremgå, hvad den eksterne part har bidraget med, og hvad du som AU forsker er ansvarlig for og har bidraget med. Produktet kan naturligvis publiceres som peer reviewet artikel)

2. Organisering af samarbejdet

Organiseringen af samarbejdet med den eksterne part skal sikre, at rollefordelingen og ansvaret ved løsning af opgaven er entydigt fastlagt, kendt af alle involverede, og sikre, at du som forsker har det sidste ord i forhold til løsning af opgaven. Også her gælder armlængdeprincippet.

- ? Må en ekstern part være projektleder?
(Ja, det skal dog sikres, at ansvarsforhold og roller er klart beskrevet, så din forskningsfrihed og armlængdeprincippet ikke kommer under pres. Som udgangspunkt er det ønskeligt, at en AU-forsker er projektleder, men der kan være forhold, der gør det nødvendigt at have en ekstern part som projektleder. Husk, at du som forsker er styrende for metodevalg, materialer og resultatfremlæggelse og konklusion for dit arbejde, og at det skal være entydigt beskrevet som sådan. Dine konklusioner som forsker må ikke begrænses af den eksterne part, og du har altid det sidste ord)

- ? Må der være eksterne parter i en styregruppe/følgegruppe?
(Ja, hvis styregruppen ikke har bestemmende indflydelse på metodevalg, materialer og resultatfremlæggelse og konklusion, idet du som forsker altid har det sidste ord. Sørg for, at det er beskrevet sådan. En styregruppe kan sørge for fremdrift i projektet, ikke styre din forskning. Igen: Dine konklusioner som forsker må ikke begrænses af den eksterne part)

3. Udførelse af opgaven – sikring af forskningsfrihed

Forskningsfrihed betyder, at du som forsker har frihed til at vælge forskningsemne, definere forskningsmæssige problemstillinger, vælge materiale og metoder til at finde svarene og til at fremlægge og diskutere resultater og ræsonnementer offentligt. I sagens natur sætter en kontrakt som nævnt under punkt 1. begrænsninger for din forskningsfrihed i forhold til at vælge forskningsemne, men den begrænser ikke din frihed til at definere problemstillinger, vælge materiale og metode og fremlægge resultater. Kan du som forsker ikke stå inde for disse dele, skal du ikke engagere dig i projektet.

- ? Må en ekstern part bestemme, hvordan opgaven løses?
(Nej, du har forskningsfrihed, så du bestemmer, hvordan opgaven løses. Den eksterne partner kan godt komme med forslag til opgaveløsning, så længe du har det sidste ord, og som forsker kan stå inde for det)
- ? Hvem kan bestemme, hvilke forskningsmetoder, der skal bruges?
(Det er kun dig som forsker, der kan beslutte, hvilke metoder, du vil anvende. Du må gerne få forslag til metoder fra den eksterne part, men det er suverænt dig som forsker, der beslutter metoden. Du skal kunne stå inde for metodevalget)
- ? Hvem kan bestemme, at nogle data skal udelades?
(Det er kun dig som forsker, der må beslutte det, og da kun ved at beskrive, hvilke data, du udelader og hvorfor)

4. Kommentering og kvalitetssikring af produktet – transparens og deklarering

I samarbejde med eksterne parter betyder armslængdeprincippet, at du skal sikre dig, at du har forskningsfrihed til at løse opgaven med de bidrag, som den eksterne part ønsker skal indgå. Der må ikke kunne sås tvivl om, at din forskning og formidling er uafhængig af eksterne parters afgørende påvirkning, og at du som forsker altid har det sidste ord. Gennemsigtighed og deklarering i processen er afgørende – skriv, hvad du og den eksterne part gør, hver gang.

- ? Skal produktet altid kvalitetssikres fagligt? *(Ja, altid. Læs mere herunder hvordan)*
- ? Må en ekstern part kommentere et produkt?
(Ja, og det skal være aftalt på forhånd i kontrakten. Den eksterne part må alene komme med forslag til uddybninger eller forklaringer af indhold og konklusioner i udkastet, samt kommentere, hvis der er misforståelser i forhold til håndtering af det grundlag, som den eksterne har stillet til rådighed for opgaven. Kommentarer fra eksterne skal være skriftlige og journaliseres på opgavens sag. Du skal notere, hvordan du forholder dig til den eksternes kommentarer, og dette notat skal også journaliseres. Hold dig for øje, at du bevarer din forskningsmæssige integritet, når du behandler kommentarerne)
- ? Hvem må skrive på de forskellige dele af produktet?
(Udgangspunktet for forfatterskaber er beskrevet i AU's Politik for forskningsintegritet (se link til sidst i dette dokument). For at være forfatter skal bidraget til produktet som minimum indeholde:
 1. *Væsentlige bidrag til idé eller design, dataindsamling, analyse eller fortolkning af data og*

2. Væsentlige bidrag til publikationens udarbejdelse.

Forfattere skal godkende den endelige forskningspublikation, der publiceres, og AU forventer, at alle, der påtager sig et forfatterskab, også påtager sig ansvar for det samlede arbejdes videnskabelige integritet.

Der bør som hovedregel ikke optræde fælles forfatterskab mellem AU's forskere og eksterne parter på produkter, der udgives af AU. Det skal være aftalt på forhånd, om og med hvilken begrundelse, eksterne parter kan være medforfattere eller bidragsydere. Hvis der er bidrag i form af data fra den eksterne part, så skal det klart fremgå af produktet, hvordan disse data indgår. Ligeledes skal det fremgå, hvis og hvordan ekstern part har bidraget på anden måde i opgaveløsningen. Hvis der indgår en ekstern part som forfatter af et kapitel, så skal det tydeligt fremgå af kapitlet, hvad den eksterne har forfattet)

- ? Hvordan dokumenterer jeg en ekstern parts kommentarer til produktet?
(Et bilag med den eksterne parts kommentarer og forskerens stillingtagen til kommentaren journaliseres på sagen. Det er vigtigt, at du sikrer din faglige integritet. Korrespondancen skal journaliseres, og det beskrives i forrest i produktet, hvordan den eksterne part har bidraget)
- ? Hvem skal kvalitetssikre det faglige i produktet?
(Tre muligheder: En kendt, intern fagfælle, en kendt, ekstern fagfælle, og et egentligt peer review ved anonym forsker; se herunder)
- ? Hvilke muligheder har jeg for faglig kvalitetssikring af produktet?
(- Faglig kvalitetssikring, som følger principperne for fagfællebedømmelse af videnskabelige publikationer, dog primært med anvendelse af bedømmere inden for AU. Det anføres på publikationen, hvem der har foretaget den faglige kvalitetssikring. Husk, at forfattere og medforfattere ikke kan stå for fagfællebedømmelsen.
- Faglig kvalitetssikring, som følger definitionen for fagfællebedømmelse af videnskabelige publikationer med anvendelse af eksterne bedømmere fra forskningsinstitutioner med kompetencer inden for fagområdet. Det anføres på publikationen, hvem der har foretaget kvalitetssikringen. Denne procedure anvendes typisk ved større opgaver, som er udfærdiget på engelsk.
- Faglig kvalitetssikring i form af et egentligt peer review. Peer review bruges primært i forbindelse med publikationer i et videnskabeligt tidsskrift)
- ? Hvordan viser jeg, af hvem og hvordan produktet er fagligt kvalitetssikret?
(I kolofonen i produktet beskrives, hvordan produktet er kvalitetssikret og af hvem. Ved peer review, der som udgangspunkt er anonym, beskrives processen)
- ? Er der anden form for kvalitetssikring end den faglige?
(Ja, resumé, sprog, grammatik, layout, billedvalg, konsistens med øvrig forskning etc...)
- ? Hvem skal stå for anden kvalitetssikring end den faglige?
(Det skal instituttet. Hvis produktet offentliggøres af DCA/DCE, da er DCA/DCE ansvarlig for øvrig kvalitetssikring)

5. Opgaven afsluttes med offentliggørelse af resultater, presse mm.

Når AU offentliggør produktet, så skal det klart fremgå, hvordan produktet er blevet til, herunder hvem der har finansieret det, skrevet det, kvalitetssikret og kommenteret det og bidraget til det i øvrigt. Omverdenen skal tydeligt kunne se, at opgaven er løst uafhængigt af den eksterne part. Hvis der udsendes pressemateriale, så gælder samme retningslinjer som for produktet: Bevar din forskningsmæssige integritet og lad ikke eksterne parter tone ordlyden af presse materialet.

Journalisering af alle relevante sagsakter skal sikre, at du og dine kolleger kan genfinde dit materiale, og at AU kan imødekomme en evt. anmodning om aktindsigt.

- ? Hvordan skal produktet udformes?
(Du aftaler allerede ved kontraktindgåelse, om produktet skal være et notat, en rapport, en artikel i et fagblad etc.)
- ? Hvem skal anføres som forfattere, hvis produktet offentliggøres af AU?
(Det skal som udgangspunkt kun AU-forskere, således at fælles forfatterskab med den eksterne part ikke forekommer. Den eksterne parts bidrag skal være klart afgrænsede og skal deklareres tydeligt. Det kan dreje sig om enkelte kapitler, datagrundlag, input til tabeller og andre enkeltdele af et produkt. Hvis der har været tæt samarbejde gennem hele processen og bidragene ikke kan adskilles entydigt, så skal produktet ikke offentliggøres af AU. Det bør i stedet være en peer reviewet artikel)
- ? Hvem skal anføres som bidragsydere (acknowledgements)?
(Bidrag fra samarbejdspartnere og andres intellektuelle bidrag skal deklareres, anerkendes og citeres i tekst eller i "taksigelser", med en formulering der skal godkendes af dem, der omtales. Det vil ofte være her, at den eksterne part anerkendes i produkter udgivet af AU)
- ? Hvor skal oplysningerne om forfatterskab og bidragsydere stå?
(Forrest i produktet, i kolofonen og/eller i forordet)
- ? Hvor skal oplysning om finansiering stå?
(I samarbejdskontrakten, som TTO udarbejder på baggrund af dine oplysninger, samt forrest i produktet)
- ? Hvordan skal det fremgå, at den eksterne part har kommenteret produktet?
(Skema med kommentar og reaktion på kommentaren journaliseres på sagen)
- ? Hvad skal journaliseres?
(Alt ind- og udgående korrespondance, samt alt forretningskritisk/projektrelateret intern korrespondance etc. Se også den kommende journaliseringsvejledning for ST)
- ? Hvem skal journalisere?
(Det er forskerens ansvar at, at alt relevant materiale journaliseres. Hvordan journalisering sker, kan aftales lokalt)
- ? Hvem opretter den sag, opgaven skal journaliseres på?
(Som udgangspunkt forskeren, men andet kan aftales lokalt)
- ? Hvem må lave pressemateriale?
(Du kan få hjælp af instituttet/DCA/DCE. Den eksterne part må ikke have indflydelse på pressemateriale, der udsendes fra AU. Fælles pressemeddelelser er muligt, hvis det fremgår klart, at det netop er fælles, og det fremgår, hvem der udtaler sig om hvad)
- ? Kan den eksterne part skrive pressemeddelelse, som udsendes fra AU? (Nej)
- ? Kan jeg være med i en eksterne parts pressemeddelelse?
(Som udgangspunkt optræder AU's forskere ikke med citat i eksterne parters pressemateriale. Pressemateriale udsendt af den eksterne part med omtale af produktet skal godkendes af dig)
- ? Hvem kan udtale sig til pressen om opgaven?
(Du har som forsker ret til at udtale dig om alt. Skulle andre misfortolke produktet, har du en forpligtigelse til at gøre opmærksom herpå, evt. med hjælp fra dit institut. I forhold til ytringsfrihed i øvrigt, se link herunder til Justitsministeriets vejledning om emnet)

Yderligere spørgsmål

Skulle du have spørgsmål til anvendelsen af retningslinjerne, kan du kontakte en række folk på AU, som har til opgave at støtte dig i dit arbejde:

For spørgsmål til disse retningslinjer: Kontakt institutledelsen på dit institut.

For spørgsmål til kontrakter: Kontakt TTO:

<https://www.au.dk/samarbejde/teknologioverfoersel/kontakt/>

For spørgsmål om journalisering: Kontakt sekretariatet på dit institut.

For spørgsmål om fagfællebedømmelse: Kontakt institutledelsen på dit institut.

For spørgsmål om presse: Kontakt instituttets presseansvarlige.

Læs disse retningslinjer, så du forstår baggrunden

AU's opdaterede Politik for forskningsintegritet, forskningsfrihed og ansvarlig forskningspraksis:

<https://medarbejdere.au.dk/administration/forskning-talent/ansvarligforskningspraksis/politik-for-forskningsintegritet-forskningsfrihed-og-ansvarlig-forskningspraksis/>

Den bagvedliggende danske adfærdskodeks for forskningsintegritet: <https://ufm.dk/publikationer/2014/the-danish-code-of-conduct-for-research-integrity>

AU's rådgivere om ansvarlig forskningspraksis og rammer for forskningsfrihed:

<https://medarbejdere.au.dk/administration/forskning-talent/ansvarligforskningspraksis/raadgivere-og-udvalg/raadgivere/>

AU's delegationsregler:

<https://medarbejdere.au.dk/administration/oekonomi/kap3/delegationsbestemmelserereksternemidler/>

Instruks om håndtering af eksterne midler:

http://medarbejdere.au.dk/fileadmin/www.medarbejdere.au.dk/forskning_talent/fse/Project_Administration/Instruks_eksterne_midler_2013.pdf

Danske Universiteters principper for god forskningskommunikation: <https://dkuni.dk/analyser-og-notater/danske-universiteters-principper-for-god-forskningskommunikation/>

Justitsministeriets vejledning om offentligt ansattes ytringsfrihed:

https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Pressemeddelelser/pdf/2016/vejledning_om_offentligt_ansattes_ytringsfrihed.pdf